

SZc011/Kombi01 Školní pedagogika

Úvod do problematiky – škola, výchova, vzdělávání, vzdělání,
kurikulum

Metody a
kritéria
hodnocení
práce
v seminářích
pro udělení
zápočtu za:

- aktivitu v semináři (**1. absence**),
při práci ve skupinách,
- systematickou přípravu podkladů
pro úkoly, které budou
konzultovány ve výuce; **rozsah
dílčích úkolů – 1. ČÁST - min. půl
strany A4, 2. ČÁST – asi 5 stran,**
- odevzdání portfoliového úkolu
do 5.1.2024.

Požadavky k ukončení předmětu

- Za průběžné aktivní zapojení ve výuce a systematickou přípravu podkladů pro úkol, který účastník/ce CŽV vypracuje a průběžně konzultuje.
- Samostatné studium a plnění zadaných dílčích úkolů a zpracování portfoliového úkolu.

Portfoliový úkol č. 1:

ŠVP z hlediska školy, vyučovacího předmětu a filozofií vzdělávání.

1. Vyberte si školu, jejíž ŠVP je pro vás dostupný (jinak na webových stránkách školy).
Prostudujte její ŠVP a odpovězte na otázky:

- Jak je deklarovaná **charakteristika školy**?
- Na jakých deklarovaných **principech/strategiích daný ŠVP staví**?

Odpovědi shrňte do jednoho odstavce.

- Zaměřte se na **prezentaci svého aprobačního předmětu** v daném ŠVP.
- Jak jsou vymezeny **učivo a výstupy** pro daný vyučovací předmět?
- Srovnejte s filozofiemi vzdělávání u Pasche et al. (1998).

Odpovědi shrňte do 1–2 odstavců.

Termín: do **20. 10. 2023**

2. úkol – kurikulární činnosti učitele

Vytvořte pojmovou mapu k tematickému celku, tj. obsahovou analýzu tématu.

Na jejím základě rozpracujte dvě vyučovací hodiny ve struktuře:

- Cíle, obsahová analýza, výukové strategie a učební úlohy.
- Diferenciace (jedna úloha pro jednoho žáka).
- Hodnocení (konkrétní příklad jednoho typu hodnocení).

Jednu zvolenou vyučovací hodinu zpracujte jako základ přípravy na výuku, tj. s podrobným popisem průběhu vyučovací hodiny.

Výstup přehledně vložte **do jednoho souboru** ve formátu MS Word, uveďte **Vaše jméno a citace dle normy APA**, a pak do odevzdáárny nejpozději do **5. 1. 2024.**

Důležité informace k předmětu najdete **v interaktivní osnově** k výuce předmětu Školní pedagogika v ISu - [Interaktivní osnova \(muni.cz\)](https://muni.cz).

Literatura

- **Pasch, M. et al. (2005). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál. (kapitola 3, s. 34-51).**
- **Janík, T. (2021). *Vše pro výchovu. Lekce z pedagogiky*. Brno: MU.**
- Maňák, J. & Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido.
- Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika*. Praha: Grada. (kap. 8,9,10).
- Petty, G. (2013). *Moderní vyučování*. Praha: Portál.
- [Interaktivní osnova \(muni.cz\)](https://www.muni.cz)

<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

Cíle dnešní výuky I.

Účastník/účastnice CŽV

vysvětlíte pojetí Školní pedagogiky, vymezí její cíle, obsah, význam; požadavky k ukončení předmětu.

objasníte funkce školy a podstatu tří směrů filozofie vzdělávání;

vyložíte pojem kurikulum a kurikulární činnosti učitele.

Přehled základních témat

1. **Úvod** do problematiky – škola, výchova, vzdělávání, vzdělání. Požadavky k ukončení předmětu.
2. **Práce učitele s kurikulem** – vzdělávací standardy, RVP, ŠVP, tematické plány, učebnice, ontodidaktická transformace.
3. **Příprava učitele na výuku** – cíle výuky, motivace žáků, Bloomova taxonomie, učební úlohy, psychodidaktická transformace.
4. **Realizace výuky** – výukové metody, organizační formy výuky, didaktické prostředky a média, kvalita výuky.
5. **Výuka jako interaktivní proces** – interakce mezi učitelem a žáky/žákem, interakce mezi žáky, kognitivní transformace, podpůrné učební klima, reflexe výuky, alterace.
6. **Hodnocení žáků** – funkce hodnocení, typy a možnosti hodnocení žáků, úskalí hodnocení, význam sebehodnocení.

Školní pedagogika

ŠKOLA	KURIKULUM	VÝUKA
Škola jako instituce.	Rámcové vzdělávací programy, Školní vzdělávací programy.	Učivo, pomůcky.
Funkce školy.	Osnovy, učební plány, tematické plány.	Výuka – interakce mezi učitelem a žáky/žákem.
Vývoj školy.	Učebnice.	Příprava učitele na výuku.
		Hodnocení žáků.
		Výukové metody, didaktické prostředky.
Škola a její funkce.	Cíle a obsahy školního vzdělávání a jejich transformace, kurikulární procesy.	Vyučování a učení, aktéři a procesy školní výuky. Výukové metody a formy. Hodnocení učebního procesu žáků a výsledků žáků.

Proč škola **existuje** ve společnosti, jaký má **smysl a vztah** k potřebám společnosti, jaké má **postavení** mezi ostatními institucemi?

Vychovává, vzdělává,	Zařazuje do společenství.	Předává kulturní obsahy.
aktualizuje potenciality rozvoje žáků v projevech kognitivních, emocionálně prožitkových, morálně postojových.		Spravuje kulturní dědictví /vědění), zprostředkovává vědění v systematizované podobě.
<i>Personalizační</i>	<i>socializační</i>	<i>enkulturační</i>
	FUNKCE ŠKOLY	

Funkce školy

- „...zdůvodňují její existenci ve společnosti, vyjadřují smysl činnosti školy a její vztah k potřebám společnosti, určují její postavení mezi ostatními institucemi“ (Walterová 2009, s. 1 rkp.).

Funkce: etická, ochranná, metodologicko-koordinační, socializační a personalizační, kvalifikační, integrační, selektivní (třídící), diagnostická, kulturační, ekologická, ekonomická a politická (Havlík, Koťa 2001, s. 97-103).

- **Personalizační, socializační a enkulturační funkce = klíčové.**

Personalizační
úloha školy
v rozvoji
osobnosti žáka
(Helus 2007):

Aktualizace potenciality rozvoje žáků, resp. potencialit učit se, tzn. *zvládat vzdělávací požadavky, realizovat svou osobnost v projevech – kognitivních, emocionálně prožitkových, morálně postojevých;*

autoregulace vlastního učení, svěřit žákovi zodpovědnost za vzdělávací úspěch do jeho vlastních rukou.

projektování osobních vzdělávacích **trajektorií**.

Škola jako socializační instituce

(Prokop 2005, s.
13)

- Primární socializace dítěte - v rodině.
- Ve škole - tzv. sekundární socializace žáka - „zajištění přenosu kultury, ve stabilizaci kmenového a společenského řádu a ve vyznačení prahu, přes nějž dorůstající vstupují do společnosti jako její plnohodnotní členové“ (Fend 1974, s. 59).

Enkulturační funkce školy

Enkulturatione - učení se kultuře, získávání kulturních obsahů, dovedností, symbolů a výrazových forem k existenci v určité kultuře (Fend 2006, s. 179):

Součást kultury - **vědní, umělecké a jiné obory.**

Škola jako unikátní instituce prezentuje obory v systematizované podobě.

1. Proces vrůstání člověka do kultury.
2. Člověk kulturu ovlivňuje či utváří.

1. Výchova

jako záměrná, cílevědomá soustavná činnost

1. **Proces utváření osobnosti** člověka (formování jeho základních osobnostních znaků: názorů, přesvědčení, postojů, citů),
 - + **utváření podmínek** umožňujících rozvoj a stimulujících snahu člověka stát se integrovanou a socializovanou osobností, stát se člověkem jako sociální bytostí.
 - + **utváření charakteru** osobnosti působením na city a vůli.
 - + proces cílevědomého utváření **vztahu člověka ke světu** (k přírodě, civilizaci, kultuře, sociálnímu prostředí).

Při utváření osobnosti se slučuje svoboda jedince s mravním řádem společnosti (lidstva).

2. Výchova jako proces rozvíjení člověka jako společenské bytosti a osobnosti

- základní příprava na výkon sociálních rolí
- výchova dospělých (neustálé dotváření osobnosti, popř. v jejím udržování, event. přetváření (resocializaci, reedukaci);
- adaptace na neustále se měnící životní podmínky, zdokonalování výkonu sociálních rolí a vytváření možností přecházet na sociální role nové;
- rozšiřování konzumace kultury a spoluúčasti na jejím vytváření;
- všestranné ovlivňování chování a jednání;
- všestranná péče o člověka a jeho život.

OKRUHY KE ZKOUŠCE ZE ŠKOLNÍ PEDAGOGIKY + *APLIKAČNÍ ÚKOLY* *ukázka*

1. Škola, výchova, vzdělávání, vzdělání.

(a) objasněte funkce školy v současné společnosti.

(b) posuďte proměnu školy v souvislosti s proměnou kurikula a společnosti.

2. Didaktická transformace obsahu (ontodidaktická, psychodidaktická, kognitivní). Práce učitele s kurikulem.

Vzdělávací standardy, RVP, ŠVP, učitel jako tvůrce a uživatel kurikula. Učebnice, učební materiály.

(a) Přiřadte vybrané cíle a obsahy školního vzdělávání k základním pojetím/teoriím kurikula (esencialismus vs. progresivismus aj.);

(b) identifikujte klíčové oblasti v RVP relevantní pro výuku vybraného oboru;

(c) na základě prostudovaného ŠVP zvolené školy charakterizujte deklarované principy/strategie, na nichž škola staví ŠVP;

(d) uveďte, jak je v ŠVP vymezeno učivo a výstupy pro jeden z jeho aprobačních předmětů a jak korespondují s filozofiemi vzdělávání Pasche et al.

Práce učitele s kurikulem – vzdělávací standardy, RVP, ŠVP...

Tři směry filozofie vzdělávání.

Cíle výuky:

1. Objasnit pojem kurikulum a kurikulární činnosti učitele jako základ pro zpracování portfoliového úkolu.
2. Vysvětlit podstatu tří směrů filozofie vzdělávání.

Proč se vzděláváme?

Číst, psát,
počítat....
*mateřský jazyk,
matematika,
fyzika či krásná
umění*

samostatné
myšlení, nikoliv na
učení se
konkrétnímu
předmětu

příprava na dospělost
a na život v
demokratické
společnosti

výuka musí být ‚šita
na míru‘

příprava budoucích
dospělých
iniciovat
společenské změny
a spolupracovat na
jejich realizaci

Shrnutí

Esencialismus: důraz na poznatky z jednotlivých oborů;

Progresivismus: důraz na vedení k samostatnému myšlení, nikoliv na učení se konkrétnímu předmětu a konkrétním poznatkům;

Rekonstrukcionismus: Důraz na zapojení žáků do občanských iniciativ a zaměření žáků na budoucnost a na změnu, kterou můžou dokázat.

Kurikulum = pohyb, plánovaná trasa vzdělávání

Lat. curriculum původně = běh.

vzdělávací program,

obsahovou náplň výuky,

dosažený výsledek,

zkušenost, kterou si žák ve škole podle určitého kurikula osvojí.

České školy jsou v pohybu směrem k modernější výuce.

Pomocníky jsou rámcové a školní vzdělávací programy

kurikulární reforma.

Kurikulum (z
latinského
„currere“ -
běh, závod,
ale také
životní cestu
(viz
curriculum
vitae)

program života školy (Rugg, 1974)

učivo, vztahy učitele a žáků a prostředí (Westburg,
Steiner, 1971)

plánovaná a řízená učební zkušenost (Tanner, D.,
Tanner, L., 1975)

V 60. letech 20. století **v Anglii - učební osnovy,
učební plán.**

V němčině - Lehrplan, tj. **učební plán, plán výuky či
školské vzdělávání.**

Základní pojmy, koncepty

- **Vzdělávací kurikulum (kurikulum)** = obsah vzdělání; to, co si má žák osvojit v rámci školního vzdělávání (ZV, SV,...).
- Je odpovědí na otázku: **CO – JAK – PROČ – S JAKÝM CÍLEM – ZA JAKÝCH PODMÍNEK A S JAKÝMI OČEKÁVANÝMI EFEKTY** si má žák ve škole osvojit, v čem se má rozvinout (Průcha, J. a kol., 2003).
- **Kurikulární činnosti učitele** = profesionální aktivity a s nimi spojené dovednosti, které učitel využívá při projektování výuky (tvorba tematického plánu, příprava na vyučování, tvorba vzdělávacího programu = psychodidaktická transformace učiva).
- **Kurikulární činnosti učitele:** práce s RVP a ŠVP, tvorba tematického plánu a příprava na výuku
- **Zdroj:** Průcha, J. a kol. (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

Doporučuji ke studiu

- <https://www.youtube.com/watch?v=ild6igFOXe4>
- <https://coggle.it/diagram/XNcBlqW0VLK5TKND/t/kurikulum>
-

Cílem je modernizovat vzdělávací systém Česka v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení, připravit ho na nové výzvy a zároveň řešit problémy, které v českém školství přetrvávají.

PLUS PRO NAŠE ŠKOLSTVÍ

Strategické cíle

- Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život
- Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů
- **Strategická linie 1: Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání**
- **Strategická linie 2: Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání.**
- **Strategická linie 3: Podpora pedagogických pracovníků**
Strategická linie 4: Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce
Strategická linie 5: Zvýšení financování a zajištění jeho stability.

RVP

- cíle vzdělávání
- klíčové kompetence z RVP (najít přirozené a logické možnosti)

Kompetence k řešení problémů

Kompetence komunikativní

Kompetence k učení

Kompetence sociální a personální

Kompetence občanské

Kompetence pracovní

Kompetence digitální

- očekávané výstupy (v předmětech a vzdělávacích oblastech).

Tematický plán - celoroční rozvržení učiva,

- https://www.zsjirasek.cz/domains/zsjirasek.cz/images/PDF/Tematicke_plany/2_stupen/2018-2019/Ma_2.pdf

Podle požadavku vedení školy (nepovinný dokument)

učební osnovy předmětu do jednotlivých tematických celků + počty hodin a časové údaje, tj. měsíc (datum splnění tematického celku);

vzdělávací cíle, základní pojmy, atd. (volitelně)

Didaktická transformace obsahu

Aktéři:

Tvůrce kurikula - učitel - žák

Transformace

Ontodidaktická psychodidaktická – kognitivní

Obsahy

Oborové, kurikulární – výuky – znalostí jako obsahy mysli

Procesy

vyučování

učení

- **Oborové obsahy**

- fakta, pojmy, struktury oborů vědeckých, uměleckých, technických a jiných

Ontodidaktika

- analýza obsahů vědních oborů pro jejich didaktickou interpretaci

Psychodidaktika

- **Strukturování obsahu** (jak jej uspořádat).
- **Legitimizace obsahu** (proč tomu vyučovat).
- **Výběr obsahu** (čemu vyučovat).

Kurikulární obsahy

Uspořádány zpravidla do **vzdělávacích oblastí** nebo **vyučovacích předmětů**.

Vyučovací předměty

- „vymezují **rámec učiva** a zároveň poskytují předpoklady pro odbornost výuky; jsou zakotveny v jednotlivých specializovaných oborech“ (Slavík, 1999, s. 220).
- způsoby myšlení o určitých jevech;
- **nejsou** vědami v „kapesním vydání“;
- transformují je **s ohledem na žáky** a na **cíle** vzdělávání.

Psychodidaktická transformace

Učitel vybírá „...nejúčinnější analogie, ilustrace, příklady, vysvětlení, slovní demonstrace, způsoby znázorňování a formulování tématu, které jej učiní srozumitelným pro jiné“ (Shulman 1986, s. 9) → **reprezentace obsahu.**

Žákovi vzdálená reprezentace

Žákovi blízká prezentace

Kognitivní transformace aneb jak se utváří žakova znalost

Při kognitivní transformaci se obsah stává znalostí.

Znalost je výsledek procesu poznávání (učení);

Kognitivní struktura zahrnuje **zapamatované informace** vč. porozumění **vztahů mezi nimi**.

Utváření znalostí – **konstruktivní proces**:

Nové znalosti jsou zabudovány **do dosavadních** kognitivních struktur.

Žáci si přinášejí do školy řadu představ (i neadekvátních, nepřesných; nekompatibilních s věděním prezentovaným ve škole...**prekoncepce, miskoncepce, intuitivní představy, naivní teorie**).

CO VÁS ZAUJALO Z HLEDISKA UČITELE A ŽÁKA? – JEN V ODRÁŽKÁCH

- <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/14423/VIRTUALNI-HOSPITACE---POZNAVAME-SVET-A-NASI-REPUBLIKU-SEZNAMENI-S-LITOSFEROU.html/>
- <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/10553/virtualni-hospitace-cesky-jazyk-a-literatura-prakticka-aplikace-teroretickych-poznatku-z-hlaskoslovi.html/>
- <https://audiovideo.rvp.cz/video/4327/CHEMIE-ONLINE-INTERNETOVE-ZDROJE-PRO-UCITELE-I-ZAKY.html>

Přeji Vám hodně úspěchů
a pocit, že je to pro Vás
osobně přínosné.

Děkuji za pozornost.

